

PISTEYTYSTYÖTEHTÄVÄT 1A JA 1B, YHT. 20 PISTETTÄ

LIBERAALIN JA SOSIAALIDEMOKRAATTISEN HYVINVOINTIVALTION MÄÄRITELMÄT, yht. 6 p	
Liberaali hyvinvointivaltio: yksilön vastuu itsensä ja perheensä elättämisessä palkkatyön avulla (ketkä "ansaitsevat" tulla autetuiksi?); valtion rooli vähäinen; marginaalinen malli; etuudet alhaisia, minimalistisia ja tarveharkintaisia; yövärtijavaltio	3 p
Sosiaalidemokraattinen hyvinvointivaltio (myös pohjoismainen malli): resurssien jako uudelleen verojen avulla; universalismin periaate (koskevat kaikkia kansalaisia, perustuvat kansalaisuuteen); palvelut universaaleja, korkeatasoisia ja verorahoitteisia; "kaikki maksavat, kaikki hyötyvät"	3 p
OSA-ALUEET LIITTYEN LEPOMÄEN TEKSTIIN SEKÄ NIIDEN PEILAAUS, yht. 8 p.	
* Ymmärrys siitä, että Lepomäen ajatukset siirtäisivät Suomea kohti liberaalia mallia nykyisen sosiaalidemokraattisen mallin sijaan	1,5 p
<i>"Kirjan pitkien ja seikkaperäisten lukujen lomasta erottuu Lepomäen toimintaohjelma kohti todella vapaan markkinatalouden Suomea, jossa verotus olisi selvästi nykyistä matalampaa ja sääntely kevyempää."</i>	1,5 p
* Markkinatalous ja verotus: sosiaalidemokraattisessa mallissa palvelut ovat verorahoitteisia ja resurssien uudelleenjakoa tapahtuu verojen avulla, Lepomäen veroratkaisut eivät tätä mallia tukisi	
<i>"Lepomäki sanoo, että suuri osa sosiaaliturvaan liittyvistä tuista menee nykyään keski- ja hyvätuloisille. Tämä pitää muuttaa niin, että tuet menevät niille, jotka niitä tarvitsevat."</i>	1,5 p
* Kenelle tuet kohdistetaan: universalismin mukaan tuet kohdistetaan kaikille kansalaisille ("kaikki maksavat, kaikki hyötyvät"), Lepomäen ajatukset veisivät kohti tarveharkintaa	
<i>"Lepomäki näkee Suomessa paljon parannettavaa. Hänen mielestään suomalaiset suhtautuvat turhan omahyväisesti hyvinvointivaltioon ja pitävät sitä upeampana kuin se ehkä todellisuudessa onkaan."</i>	1,5 p
* Kannatus kansalaisten keskuudessa: hyvinvointivaltio nauttii nykyisellään Suomessa laajaa kannatusta; kannatetaan sekä julkisia tulonsiirtoja että hyvinvointipalveluita; kaikki Suomen puolueet kannattavat hyvinvointivaltion säilyttämistä	
<i>"Parannettavaa olisi myös koulutusjärjestelmässä. Lepomäki kannattaa lukukausimaksuja, jotta yliopistoilla olisi varaa laadukkaampaan opetukseen"</i>	2 p
* Koulutusjärjestelmä: jos olisi maksullista, köyhimmät tulonsaajat eivät hanki lapsilleen riittävästi koulutusta eikä välttämättä lahjakkaimmat pääse osallistumaan koulutukseen; tasavertaiset koulutusmahdollisuudet koko kansalle edistävätkin myös talouskasvua	
TASA-ARVOINEN YHTEISKUNTA, yht. 2 p.	
Liberaali malli: tasa-arvolla tarkoitetaan yleensä mahdollisuuksien, ei lopputuloksen tasa-arvoa. Ihanteena mahdollisimman suuri sosiaalinen liikkuvuus ylöspäin	1 p
Sosiaalidemokraattinen malli: tasa-arvo tarkoittaa yleensä yhtäläisten mahdollisuuksien luomista ja samalla pyrkimystä yhtäläiseen lopputulokseen (heikompien tukeminen kaikissa elämänvaiheissa)	1 p
NÄKÖKULMAT LIITTYEN TASA-ARVOISEEN YHTEISKUNTAAN, yht. 4 p.	
* Sosiaalinen liikkuvuus - sukupolven sisäinen liikkuvuus ja sukupolven välinen liikkuvuus -määritelmät - sosiaalinen liikkuvuus on osa pohjoismaisen hyvinvointivaltion menestystä; suomalainen peruskoulu yksi tärkeimmistä sosiaalisen liikkuvuuden takaamiskeinoista - sosiaalinen liikkuvuus liberaaleissa malleissa huomattavasti vähäisempää; "amerikkalainen unelma": kenellä tahansa mahdollista nousta ryyssyistä rikkauteen	2,5 p

<ul style="list-style-type: none">* Tasa-arvoinen yhteiskunta vastaa myös varakkaampien etuja* Tasa-arvoisessa yhteiskunnassa tasa-arvo yhteiskuntaluokkien ja sukupuolten välillä korkeaa* Koulutusjärjestelmän universalismin edut näkyvät myös esim. PISA-vertailuissa* Esimerkit maksullisuudesta (Ruotsi, Englanti ja USA)	} 1,5 p
--	---------

II Aineistotehtävä – mallivastaus

a) Tutustu oheisiin syntyvyyttä Suomessa havainnollistaviin kuvioihin (kuviot 1-3). Kuvaile aineiston avulla, miten syntyvyys on muuttunut sekä millainen on sukupuolen ja koulutustason yhteys lapsettomuuteen. (max 6 pistettä)

Kuvio 1:

- syntyvyys nousi 1940-luvulla (toisen maailmansodan jälkeen), ”suuret ikäluokat” syntyivät (1 p.)
- syntyvyys ollut melko tasaista 70-luvulta lähtien, kokonaishedelmällisyysluku on vaihdellut välillä 1,5-2 (1 p.)

Kuviot 2 ja 3 (huom. tarkastelussa henkilöt syntymävuosien mukaan [kohortit], ei vuosikymmenet)

- Miesten lapsettomuus on kasvanut kaikissa koulutusryhmissä (1 p.)
- Vähemmän koulutetuilla miehillä eniten lapsettomuutta TAI korkeasti koulutetuilla miehillä vähiten lapsettomuutta (1 p.)
- Naisilla perusasteen suorittaneilla aiemmin vähiten lapsettomuutta, nykyään eniten (1 p.)
- Lapsettomien osuus korkeasti koulutetuilla naisilla pysynyt lähes samana ikäluokasta toiseen (1 p.)

b) Määrittele lyhyesti, mitä tarkoittaa universalistinen hyvinvointivaltio. Kerro esimerkein, miten universalistinen hyvinvointivaltio tukee lapsiperheitä. Millaisia haasteita matala syntyvyys voi tuoda hyvinvointivaltion ylläpitämiselle Suomessa? (max 14 pistettä)

Universalistinen hyvinvointivaltio on sosiaalinen järjestelmä, jossa valtio järjestää palveluja (1 p.) ja jakaa resursseja uudelleen etuuksien (1 p., käy myös *tulonsiirrot yms. termit*) muodossa tähdäten ihmisten hyvinvoinnin ylläpitämiseen. Universalistisessa palvelut ja tulonsiirrot ohjataan kaikille kansalaisille niin, että enemmistö hyötyy niistä. Keskeinen piirre järjestelmässä on vastavuoroisuus (1 p.), eli periaate ”kaikki antavat, kaikki saavat”. Universalistisen etuuksien jakotavan vastakohta on tarveharkinta (1 p.) – tarveharkintaiset etuudet marginalisoivat etuuksien saajia. Universalistinen malli nojaa korkeaan työllisyysasteeseen (1 p.)

Lapsiperheitä tuetaan monin tavoin (0,5 p. per yläkäsite, 0,5 p. per esimerkki):

- tulonsiirrot/etuudet lapsiperheille: esim. lapsilisät
- palvelut: esim. varhaiskasvatus (TAI päivähoito);
- koulutus: esim. peruskoulu
- terveydenhuolto: esim. neuvolajärjestelmä

Universalistisen hyvinvointivaltion haasteita (à 1 p.)

- Ikääntyneiden osuus väestössä kasvaa ja yhä suurempi osa valtion budjetista menee vanhuuden menoihin (eläkkeet, terveydenhuolto)
- kestävyysvaje, selitettynä (julkisen sektorin ja hyvinvointivaltion palveluiden rahoitus, velkaantumisen estäminen)
- huoltosuhde, selitettynä (väestön ikääntyminen, alhainen työllisyysaste, eläkkeiden maksaminen)
- hyvinvointivaltion rahoitus: yritysten veronkierron estäminen, valtiontalouden kuntoon saattaminen
- eläkejärjestelmä: työssäkäyvät maksavat sen hetken eläkkeistä suuren osan, toisenlaisessa järjestelmässä kukin (sukupolvi) maksaisi omat eläkkeensä

SOSIAALITIEDEET

MONIVALINTATEHTÄVÄ (20 pistettä)

Vastaajan nimi _____ Henkilötunnus _____

Alla esitetään väitteitä ja niiden perässä vastausvaihtoehdot. Lue väitteet huolellisesti läpi ja mieti, onko väite oikein vai väärin. Valitse sitten mielestäsi sopiva vastausvaihtoehto. Vastausvaihtoehto 1 tarkoittaa, että esitetty väite on käsityksesi mukaan väärä ja olet varma kannastasi. Vaihtoehto 2 tarkoittaa, että väite on käsityksesi mukaan väärä, mutta et ole täysin varma asiasta. Kolmas vaihtoehto tarkoittaa, ettei tiedä. Neljäs vaihtoehto merkitsee, että väite on mielestäsi melko varmasti oikein, mutta et ole kuitenkaan varma asiasta. Viides vaihtoehto tarkoittaa, että väite on oikein ja olet täysin varma asiasta.

Vastaukset pisteytetään siten, että varmasta vastauksesta (vastausvaihtoehdot 1 ja 5) annetaan 1 alkupiste, jos vastauksesi on oikea, mutta vähennetään 1 alkupiste, jos vastauksesi on väärä. Epävarmasta vastauksesta (vastausvaihtoehdot 2 ja 4) annetaan 0.5 tai -0.5 alkupistettä ja en tiedä -vastauksesta 0 alkupistettä. Alkupisteiden perusteella lasketaan monivalintatehtävän lopullinen pistemäärä siten, että pienin mahdollinen pistemäärä on 0 ja suurin mahdollinen pistemäärä on 20.

Merkitse vastauksesi rastittamalla valitsemasi numero. Vastaa pääsykoemateriaalien tietojen perusteella.

MERKITSE VASTAUKSESI TÄLLE PAPERILLE!

	1 Väite on väärä	2 Väite on melko var- masti väärä	3 En tiedä	4 Väite on melko var- masti oikea	5 Väite on oikea
1. Empatia eli kyky asettua toisten asemaan ja ymmärtää tämän tunnetiloja on ainoastaan ihmislajille kuuluva ominaisuus.	1	0.5	0	-0.5	-1
2. Epäsuora altruismi tarkoittaa sitä, että annettu apu antaa auttajalle maineen luotettavana ja auttavaisena henkilönä..	-1	-0.5	0	0.5	1
3. Vastavuoroisuus ja molemminpuoliset velvollisuudet edellyttävät osapuolien velvollisuuksien samanlaisuutta.	1	0.5	0	-0.5	-1
4. Uudelleenjako tarkoittaa vaihtoa epätasa-arvoisten osapuolten välillä.	-1	-0.5	0	0.5	1
5. Maailmansotien aikana hyvinvointivaltiokehitys vauhdittui Euroopassa.	-1	-0.5	0	0.5	1
6. Konservatiivisessa hyvinvointivaltiomallissa sosiaaliturva perustuu työntekijäasemaan	-1	-0.5	0	0.5	1
KÄÄNNÄ!!!					

	1 Väite on väärä	2 Väite on melko var- masti väärä	3 En tiedä	4 Väite on melko var- masti oikea	5 Väite on oikea
7. Hyvinvointietuuksien jakoperusteet pohjautuvat kaikissa hyvinvointivaltiomalleissa vastavuoroisuuteen.	-1	-0.5	0	0.5	1
8. Liberaaleissa hyvinvointivaltioissa köyhyydestä keskusteltaessa erotellaan usein köyhät, jotka ansaitsevat tulla autetuiksi, ja köyhät, jotka ovat laiskuuttaan köyhiä.	-1	-0.5	0	0.5	1
9. Tutkimusten mukaan sosiaaliturvaetuuksien väärinkäyttö on Suomessa suuri ongelma.	1	0.5	0	-0.5	-1
10. Crowding out -hypoteesi ennustaa, että julkisen vallan tarjoamat tuet ja palvelut vähentävät ihmisten oma-aloitteisesti läheisilleen tarjoamaa apua ja hoivaa.	-1	-0.5	0	0.5	1
11. Harvardin yliopistossa kehitetty sosiaalisen kehityksen mittari osoittaa, että maitten taloudellinen menestys muuttuu suoraan sosiaalisiksi menestykseksi.	1	0.5	0	-0.5	-1
12. Wilkinson ja Pickett katsovat tutkimuksessaan, että pienistä tuloeroista hyötyvät kaikki yhteiskunnan jäsenet, myös kaikkein hyväosaisimmat.	-1	-0.5	0	0.5	1
13. Yleistyneellä luottamuksella tarkoitetaan luottamusta tuntemattomiin kanssaihmissiin.	-1	-0.5	0	0.5	1
14. Yhdysvaltalaiset luottavat kyselyjen mukaan enemmän suuryrityksiin kuin suomalaiset ja ruotsalaiset.	1	0.5	0	-0.5	-1
15. On perusteltua väittää, että Suomi on luokkayhteiskunta, jossa kotitaustalla on vaikutusta kouluttautumiseen ja ammatinvalintaan.	-1	-0.5	0	0.5	1
16. Henkirikollisuus on Suomessa samalla tasolla kuin muissakin Pohjoismaissa.	1	0.5	0	-0.5	-1
17. Pohjoismaisissa hyvinvointivaltioissa on onnistuttu poistamaan eri tulotasoilla olevien ryhmien erot eliniän pituudessa ja terveydessä.	1	0.5	0	-0.5	-1
18. Suomalainen työelämä vastaa täysin uusliberalistista työelämän mallia.	1	0.5	0	-0.5	-1
19. Hyvinvointivaltion demokratiakritiikki katsoo, että demokratioissa puolueiden kilpailulla on taipumus lisätä valtion tehtäviä samalla kun valtion kyky suoriutua niistä heikentyy.	-1	-0.5	0	0.5	1
20. Kommunitarismi tarkoittaa näkemystä kansalaisista toistensa kanssa yhteistyötä tekevinä ja yhteistä hyvää tavoittelevina yksilöinä.	-1	-0.5	0	0.5	1